

KÚRIA

2/2020. BJE

a vagyonekobbzás mértékének meghatározásáról abban az esetben, ha az eltulajdonított dolgot az elkövető továbbértékesíti, majd azt a büntetőeljárás során lefoglalják és a sértettnek kiadják, így az okozott kár megtérül

A Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész által előterjesztett indítvány alapján lefolytatott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2020. február 12. napján megtartott ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Nem lehet vagyonekobbzást elrendelni arra a vagyorra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni, vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott; viszont arra a vagyorra, amellyel az elkövető az ilyen vagyontárgy kapcsán ténylegesen gazdagodott, a vagyonekobbzás elrendelésének nincs akadálya.

Indokolás:

I.

A legfőbb ügyész BF.506/2018/1.I. számú átiratában a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 33.§ (1) bekezdés c) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

A jogegységi indítvány szerint az ítélkezési gyakorlat megosztott azzal összefüggésben, hogy miként alakul a vagyonekobbzás mértéke abban az esetben, ha az eltulajdonított dolgot az elkövető továbbértékesíti, majd azt a büntetőeljárás során lefoglalják és a sértettnek kiadják, így az okozott kár megtérül.

Az indítványozó az ítélkezési gyakorlat megosztottságának szemléltetésére a következő bírósági határozatokra hivatkozott.

I.1.

A Gyöngyösi Járásbíróság a 2016. április 18. napján kelt és 2017. január 19. napján jogerős 9.Bpk.90/2016/3. számú - tárgyalás mellőzésével meghozott - végzésével a terhelttel szemben lopás vétsége [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk. 370.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont] miatt 80 napi tétel - 1000 forint/napi tétel összegű -, mindösszesen 80.000 forint pénzbüntetést szabott ki. A bíróság a terhelttel szemben 16.000 forint erejéig vagyonekobbzást rendelt el.

A határozat indokolásában rögzített tényállás lényege szerint a terhelt eltulajdonított egy 140.000 forint értékű Ipad Apple készüléket töltővel és a benne lévő SIM kártyával, majd azt eladta egy ismerősének 16.000 forintért. Az eljárás során a készüléket lefoglalták és a sértettnek kiadták, így az okozott kár megtérült.

A Gyöngyösi Járási Ügyészség B.396/2016/8-I. szám alatt a terhelttel szemben a jogtalanul elvett mobiltelefon értékéig, 140.000 forint erejéig indítványozta a vagyonekbevétele elrendelését a Btk. 75.§ (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel.

A Gyöngyösi Járásbíróság az I.Beü.154/2017/2. számú végzésével az ügyészi indítványt elutasította. Az ügyész törvényi határidőn belül tárgyalás tartását kérte.

A Gyöngyösi Járásbíróság a 2017. december 7. napján tartott tárgyaláson meghozott és kihirdetett 4.Beü.197/2017/5. számú végzésével elutasította a terhelt vonatkozásában a Gyöngyösi Járási Ügyészség utólagos vagyonekbevétele iránti indítványát.

A Gyöngyösi Járásbíróság határozata szerint a vagyonekbevételeéről szóló 69/2008. BK vélemény egyértelműsítette, hogy a vagyonekbevétele célja a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása. Azonban megállapítható az is, hogy nem lehet vagyonekbevétele elrendelni arra a vagyontárgyra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott. Az ügyben megállapított tényállás szerint az elkövetés tárgyát képező vagyontárgyat lefoglalták, és a sértettnek kiadták, így az okozott kár megtérült. Emiatt a terhelt vagyongyarapodása a végzésben megállapított 16.000 forint. Ezért a további vagyonekbevétele törvényi feltételei nem állnak fenn.

Az ügyészi fellebbezés folytán másodfokon eljáró Egri Törvényszék a 2018. február 14. napján tartott tanácsülésen meghozott 4.Beüf.19/2018/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az ügyészi álláspont elfogadása esetén a 140.000 forint vagyonekbevétele elrendelése a kétszeres büntetés tilalmába ütközne, mivel a sértett kára megtérült, a terhelt vagyonszaporulata jogerősen elvonásra került, az újabb 140.000 forint vagyonekbevétele büntetésként jelenne meg, ami majdnem kétszerese a jogerősen kiszabott pénzbüntetésnek.

I.2.

A Szolnoki Járásbíróság a 2017. február 9. napján meghozott és kihirdetett 16.B.780/2016/14. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 3 rendbeli lopás vétségében [Btk. 370.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont bb), bc), bf) alpont].

Ezért öt 1 év 4 hónap fogház fokozatú szabadságvesztésre ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtását 2 év próbaidőre felfüggesztette. Egyúttal a terhelttel szemben 30.000 Forint erejéig vagyonekbevétele rendelt el.

A határozatban megállapított tényállás lényege szerint a terhelt három kerékpárt tulajdonított el, melyek együttes értéke 65.000 forint volt. A kerékpárok értékesítéséből a terhelt 30.000 forintra tett szert. A sértettek kára a kerékpárok lefoglalásával és részükre történő kiadásával megtérült.

Az elsőfokú ítélet ellen az ügyész által a terhelt terhére kizárólag a vagyonekbevétele összegének felemelése érdekében bejelentett fellebbezés alapján másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék a 2017. november 17. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Bf.506/2017/3. számú ítéletével az elsőfokú határozatot megváltoztatta, és a terhelttel szemben 65.600 forintra rendelt el vagyonekbevétele.

A másodfokú bíróság határozatának indokolása szerint az a körülmény, hogy az orgazdának nem minősülő, vétlen harmadik személytől történő lefoglalás során a kár egészben vagy részben megtérül, a vagyonekbevitel alkalmazása szempontjából közömbös, hiszen az elkövető oldalán a bűncselekménnyel eredetileg bekövetkezett vagyongyarapodást ezzel nem vonták el.

A Szolnoki Törvényszék álláspontja szerint az így megszerzett dolgok elkövetési értéke az irányadó a vagyonekbevitel összegének meghatározásakor. E kérdésben álláspontja alátámasztásaként hivatkozott a Kúria Bfv.II.1924/2015. számú eseti döntésére is. [BH 3/2017.]

Erre figyelemmel a másodfokú bíróság az irányadó tényállásban meghatározott vagyontárgyak elkövetési értékének megfelelő összegű, összesen 65.600 forint vagyonekbevitelt rendelt el a terhelttel szemben.

II.

A legfőbb ügyész álláspontja szerint a Szolnoki Törvényszék 2.Bf.506/2017/3. számú végzésében kifejtett álláspont a helytálló.

A vagyonekbevitelt megalapozó általános törvényi előfeltételek megvalósításakor a vagyonekbevitel alkalmazása kötelező, és annak nem akadályozó, hogy a bűncselekmény elkövetésével szerzett vagyon-növekmény már nincs meg teljes egészében, mert azt az elkövető felélte. A vagyonekbevitel e törvényhely szerinti alkalmazásának kötelezettsége attól függetlenül fennáll, hogy az elkövetőnek egyáltalán van-e bármilyen vagyona. [BH2009.133.]

A vagyonekbevitel szempontjából irreleváns tehát, hogy az elkövető a bűncselekményből eredő vagyonnal hogyan gazdálkodott, közömbös, hogy azt nyereséggel, vagy veszteséggel hasznosította. Ebből következően a vagyonekbevitel szempontjából a lopás során eltulajdonított tárgy értéke az irányadó akkor is, ha azt az elkövető ennél alacsonyabb, vagy - netán - magasabb áron értékesíti.

A bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon, valamint az ennek helyébe lépett vagyon együttes elvonására nem kerülhet sor. Amikor a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyont az elkövető - jellemzően az eltulajdonított tárgyak értékénél kisebb összegért - értékesíti, akkor a bűnös eredetű gazdagodását csökkenti. A vagyonnak az elkövető általi megszerzését követő sorsa, mozgása, átruházása a vagyon bűnös eredetén nem változtat. [BH2010.173.]

A vagyonekbevitel összecszerzése szempontjából így a bűncselekménnyel megszerzett vagyontárgyak elkövetéskori értéke az irányadó, hiszen ténylegesen ennyivel gazdagodott az elkövető, az intézkedés összegének megállapításakor a későbbi értékesítésből eredő bevétel már közömbös.

Az a körülmény, hogy az orgazdának nem minősülő vétlen harmadik személytől történő lefoglalás során a kár egészben, vagy részben megtérült, a vagyonekbevitel alkalmazása szempontjából szintén közömbös, hiszen az elkövető oldalán a bűncselekménnyel eredetileg bekövetkezett vagyongyarapodást ezzel nem vonták el. Erre figyelemmel ezekben az esetekben is a bűncselekménnyel megszerzett vagyontárgy elkövetéskori értéke az irányadó a vagyonekbevitel összegének megállapításakor, nem pedig az értékesítésükért kapott pénz.

A legfőbb ügyész képviselője az ülésen írásbeli nyilatkozatát fenntartotta kiemelte, hogy az ítélezési gyakorlat megosztottságát szemléltető két ügyben a lefoglalást szenvedő felek nem voltak orgazdák, a kérdéses vagyon (vagyontárgy) jóhiszemű harmadik személy(ek)től került visszaadásra a sértett(ek)nek, ilyen esetekben kérdéses a vagyonekbevitel mértéke.

Erre figyelemmel indítványozta, hogy a jogegységi tanács az egységes ítélezési gyakorlat

biztosítása érdekében, elvi kérdésben hozzon jogegységi határozatot.

III.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárás lefolytatásának van helye, ha elvi kérdésben az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatalára van szükség.

A Bszi. 33. § (1) bekezdés c) pontja értelmében a jogegységi eljárást le kell folytatni, ha azt a legfőbb ügyész indítványozza.

Ezért a Kúria jogegységi tanácsa a legfőbb ügyész indítványa alapján a jogegységi döntés meghozatalát az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében szükségesnek tartva, az eljárást - a büntetőeljárásról szóló 2017. év XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 670. § (1) bekezdésére figyelemmel a Bszi. 34-41. §-ai alapján eljárva - lefolytatta.

IV.

A legfőbb ügyész jogegységi indítványa alapos, azonban álláspontját a Kúria a vizsgálandó kérdés tükrében nem osztotta.

A Btk. szerint a vagyonekobbzás olyan intézkedés, amelynek lényege a bűncselekmény elkövetéséből származó javak elvonása, azaz a bűncselekmény elkövetése előtti vagyoni helyzet visszaállítása. Célja a terhelt vagyongyarapodásának megakadályozása, tehát annak a tényleges vagyonnak az elvonása, amely bűncselekményből származik, azaz törvénytelen.

A vagyonekobbzásra vonatkozó rendelkezéseket a törvényalkotó a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) szabályrendjét módosítva a 2001. évi CXXI. törvénnyel, 2002. április 1-jétől a mellékbüntetések köréből az intézkedések közé helyezte. Ezzel a vagyonekobbzás elvesztette represszív joghátrány jellegét, hiszen csak a bűncselekmény elkövetéséből származó javaknak az elvonását teszi lehetővé. A törvényalkotó ezt a változtatását már akkor azzal indokolta, hogy ezzel annak kívánta elejét venni, miszerint a bűnös úton szerzett vagyon, jövedelem a későbbiekben ne képezhesse újabb bűncselekmény elkövetésének anyagi bázisát (2001. évi CXXI. törvény Általános Miniszteri Indokolása).

A jelenlegi szabályozásban a vagyonekobbzásnál a hangsúly a bűncselekménnyel ténylegesen elért jogellenes vagyonszerzés, jogellenes bevétel elvonására helyeződik át.

A Btk. 74.§ (1) bekezdés a) pontja értelmében a vagyonekobbzást egyrészt arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra kell elrendelni, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett.

A Btk. 74.§ (5) bekezdés a) pontja akként rendelkezik, hogy nem rendelhető el vagyonekobbzás arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetül szolgál.

A Btk. 75.§ (1) bekezdése szerint a vagyonekobbzás alá esik az a vagyon, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során, vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett (például a lopott vagyontárgy értékesítéséből befolyt összeg). Ha pl. felélte, elrejtette, megsemmisítette, vagyis ha a vagyon (vagyontárgy) már az elkövetőnél nincs meg, a

vagyonelkobzást pénzösszegben kifejezve kell elrendelni.

A Be. 321.§ (1) bekezdése értelmében amennyiben büntetőeljárás tárgyát képező vagyontárgyat lefoglaltak, a lefoglalás megszüntetésekor a lefoglalt dolgot annak kell kiadni, aki bűncselekmény elkövetésekor annak tulajdonosa volt, és tulajdonjogával kapcsolatban ésszerű kétség nem merült fel.

A korábbi Btk. vagyonelkobzásról szóló rendelkezéséhez kapcsolódóan meghozott, azonban a jelenleg hatályos Btk. vagyonelkobzásról szóló rendelkezéséhez is változatlan jogszabály helytel és tartalommal vonatkoztató 69. számú BK vélemény már kimondta, hogy a hivatkozott törvényi rendelkezésekből egyértelműen kitűnik a sértett érdekeinek védelme; vagyis az, hogy a sértett kárának jóvátételéhez nagyobb érdek fűződik, mint a vagyonelkobzás elrendeléséhez. Ennek megfelelően a büntetőeljárás eredményeként - amennyire lehetséges - helyre kell állítani az elkövető és a sértett korábbi, a bűncselekmény elkövetése előtti vagyoni helyzetét.

A 69. számú BK vélemény II. pontja szerint nem lehet vagyonelkobzást elrendelni arra a vagyonra (vagyontárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott. A BK vélemény indokolásában kifejtette, hogy nem felel meg a jogállami követelményeknek a vagyonelkobzás elrendelése olyan vagyonra (vagyontárgyra), amelyet az elkövető a bűncselekmény útján szerzett meg, és ezért - jogellenesen és átmenetileg - a vagyonához tartozik, de igazoltan a sértettet, vagy más személyt illet.

Nem lehet tehát vagyonelkobzást elrendelni a bűncselekmény elkövetéséből eredő olyan vagyontárgyra, amely igazoltan a sértettnek illeti, vagy másnak. Ha a vagyontárgyat a büntetőeljárás során lefoglalták, a lefoglalás megszüntetésekor annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor a dolog tulajdonosa volt. A le nem foglalt, de az elkövető birtokában lévő vagyontárgyra sem lehet vagyonelkobzást elrendelni, hanem az igazoltan arra jogosultnak kell visszaadni.

Ebből következik, hogy abban az esetben, ha az elkövető által eltulajdonított vagyon (vagyontárgy) akár lefoglalás és kiadás útján visszakerült a sértetthez, akár az elkövető vagyonában megvan, akár más személyhez került, de onnan a sértett részére visszajutott, az érintett vagyontárgyra vagyonelkobzást nem lehet kimondani. Ugyanakkor, mivel ilyen esetben a vagyonelkobzás alá eső vagyon fellelhető, ezért nincs helye pénzösszegben kifejezett vagyonelkobzás elrendelésének.

Vagyis a kár természetben történő megtérülése esetén nincs helye vagyonelkobzásnak, ez kettős szankcionálása lenne az elkövetett cselekménynek.

Maradéktaanul érvényesül ugyanakkor a bűncselekmény elkövetése során, vagy azzal összefüggésben megszerzett vagyonnövekmény erejéig a vagyonelkobzás kimondása abban az esetben, ha az elkövető által eltulajdonított vagyont (vagyontárgyat) a sértettnek visszaadják, azáltal a kár megtérült.

Vagyis azzal a vagyonnal, amivel az elkövető a sértettnek visszaadott vagyontárgy révén a bűncselekménnyel összefüggésben - például értékesítés - gazdagodott, ez a vagyonnövekmény ennek az összegnek az erejéig vagyonelkobzás alá esik.

A kifejtetteknek nem mond ellent az indítványozó által hivatkozott, a Kúria BH2010.173. számú jogesetben kifejtettek sem, miszerint a vagyonnak az elkövető általi megszerzése utáni további sorsa, mozgása, átruházása a vagyon bűnös eredetén nem változtat. Ez a döntés jelen jogegységi határozatban foglalt jogkérdéssel azért nem állítható párhuzamba, mert a hivatkozott jogesetben a vagyonelkobzás tárgya az a jogtalanul megszerzett - elsikkasztott - pénzösszeg volt, amely nem térült meg.

Következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a bűncselekmény elkövetése során szerzett vagyon értéke a megszerzési érték, amely lopás esetén az eltulajdonított tárgy értéke, nem pedig az az összeg amennyiért az elkövető a lopott dolgot - akár értékénél alacsonyabb, akár értékénél magasabb áron - értékesítette, ahogy nem kerülhet sor a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon, valamint az ennek helyébe lépett vagyon együttes elvonására sem.

A Kúria utal rá, hogy a Btk. vonatkozó jogszabályi rendelkezésének helyes értelmezését mutatja a jogegységi határozatban foglaltakkal azonos indokolást tartalmazó EBD2019.B.13. számú eseti döntés.

V.

A fentiekre figyelemmel a Kúria az ítélkezési gyakorlat egységessége érdekében - a Bszi. 37.§ (1) bekezdése szerinti ülésen eljárva - meghozta a rendelkező részben foglalt jogegységi határozatot. A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdésére figyelemmel a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2020. február 12.

Dr. Székely Ákos s.k.
a jogegységi tanács elnöke

Dr. Krecsik Eldoróda s.k.
előadó bíró

Dr. Márki Zoltán s.k.
bíró

Dr. Katona Sándor s.k.
bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró

a jogegységi tanács tagjai

A kiadmány hitelül:

Pécsi Orsolya
bírószági ügyintéző